

PRAWO MEDYCZNE

Komentarze i glosy
do orzeczeń sądowych

Mirosław Nesterowicz

WYDANIE **4**

PRAWO MEDYCZNE

Komentarze i glosy
do orzeczeń sądowych

Mirosław Nesterowicz

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

WYDANIE

4

Stan prawny na 1 czerwca 2022 r.

Wydawca
Dagna Kordyasz

Redaktor prowadzący
Paulina Ambroży

Opracowanie redakcyjne
Agnieszka Witczak

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2022

ISBN 978-83-8286-433-5
4. wydanie

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluger.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	17
Wstęp	19
Rozdział I	
Podstawy odpowiedzialności cywilnej lekarza i zakładu leczniczego	21
1.1. Uwagi wprowadzające	22
1.2. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 13.05.2005 r., I CK 662/04 – zasądzenie odszkodowania w deliktowym reżimie odpowiedzialności	28
1.3. Glosa do wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z 4.04.2002 r., I C 656/99 – odpowiedzialność zakładu opieki zdrowotnej za szkody wyrządzone przez lekarzy i personel medyczny jak za podwładnego; kompensacyjny charakter zadośćuczynienia	34
1.4. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 24.01.2008 r., I ACa 354/07 – obowiązki pooperacyjne lekarza – odpowiedzialność szpitala klinicznego za działania lekarzy	39
1.5. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 26.01.2011 r., IV CSK 308/10 – odpowiedzialność niepublicznego zakładu opieki zdrowotnej za szkodę wyrządzoną z winy lekarza prowadzącego indywidualną praktykę lekarską	43
1.6. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 11.10.2007 r., IV CSK 174/07 – legitymacja bierna w związku z zabiegiem zleconym i wykonywanym na terenie samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej przez lekarza w ramach indywidualnej praktyki lekarskiej	49
1.7. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 1.12.1998 r., III CKN 741/98 – odpowiedzialność szpitala a poziom usług świadczonych w publicznej służbie zdrowia	53
1.8. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 23.04.2013 r., I ACa 721/12 – odpowiedzialność lekarza wykonującego	

prywatną praktykę – zbieg odpowiedzialności kontraktowej z odpowiedzialnością deliktową (art. 443 k.c.)	56
1.9. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 7.03.2013 r., II CSK 364/12 – odpowiedzialność Skarbu Państwa na zasadzie słusności (art. 417 ² k.c.)	62
1.10. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 22.01.2013 r., I ACa 1160/12 – odpowiedzialność na zasadzie słusności w razie szkody wynikłej ze szczepień ochronnych	69
1.11. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 14.01.2013 r., I ACa 1348/13 – charakter prawny umowy o zabiegi lecznicze, odpowiedzialność kontraktowa lekarza	77
1.12. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 20.05.2016 r., II CSK 517/15 – podstawy odpowiedzialności niepublicznego zakładu leczniczego i zatrudnionych tam lekarzy wobec pacjentów zakładu	83
1.13. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 26.01.2017 r., I ACa 760/16 – prawa pacjenta, roszczenie bezpośrednie (<i>actio directa</i>) wobec ubezpieczyciela z tytułu OC	84

Rozdział 2

Wina lekarza i szpitala. Błąd sztuki lekarskiej	89
2.1. Uwagi wprowadzające	90
2.2. Odesłanie	92
2.3. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 27.06.2007 r., VI ACa 108/07 – błędy diagnostyki i terapii, opieszałość w podejmowaniu czynności i niedostateczne pouczenie pacjenta o ryzyku związanym ze stanem jego zdrowia jako przesłanki odpowiedzialności lekarza	94
2.4. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 4.03.2009 r., I ACa 12/09 – wina szpitala – ciężar dowodu istnienia związku przyczynowego pomiędzy błędem sztuki lekarskiej a szkodą	98
2.5. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z 12.10.2006 r., I ACa 377/06 – odpowiedzialność zakładu opieki zdrowotnej za błędy organizacyjne i zaniedbania personelu medycznego oraz za naruszenie standardów postępowania i procedur medycznych	101
2.6. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 23.11.2006 r., I ACa 561/06 – wina lekarza za niezastosowanie właściwego leczenia	105
2.7. Glosa do wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z 1.02.2006 r., I C 213/04 – błąd lekarski a niedbalstwo lekarza	108
2.8. Glosa do wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu z 15.07.2003 r., I C 955/98 – nieprawidłowy sposób leczenia oraz zwłoka z zasięgnięciem opinii specjalisty jako wina lekarza	111

2.9. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 28.10.1983 r., II CR 358/83 – wina zakładu leczniczego za personel medyczny	114
2.10. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 5.02.1974 r., I PR 518/73 – wina lekarza za błędną diagnozę oraz zarzut przyczynienia się pacjenta do własnej śmierci	117
2.11. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 22.08.2012 r., I ACa 178/12 – zawiniony błąd sztuki lekarskiej – związek przyczynowy – dziedziczenie roszczenia o zadośćuczynienie (art. 445 § 3 k.c.)	125
2.12. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 7.03.2012 r., I ACa 750/11 – wina lekarza – zaniechanie leczenia zachowawczego – niepoinformowanie pacjenta o ryzyku zabiegu operacyjnego i dokonanie tego zabiegu mimo braku dostatecznych umiejętności – ustalenie rozmiaru szkody	130
2.13. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 24.10.2013 r., IV CSK 64/13 – błąd sztuki lekarskiej, postępowanie dowodowe w „procesach lekarskich”	137
2.14. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 8.07.2015 r., I ACa 63/15 – wina anonimowa, prawo pacjenta do rezygnacji z leczenia	143
2.15. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 30.05.2014 r., I ACa 795/11 – domniemanie winy, błąd diagnostyczny	152
2.16. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 15.07.2014 r., I ACa 25/14 – błąd diagnostyczny, podstawa odpowiedzialności zakładu leczniczego	158
2.17. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 4.05.2017 r., I ACa 1396/16 – wina lekarza, błędna diagnoza, pozbawienie pacjenta szansy przeżycia	165
2.18. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 27.06.2017 r., II CSK 69/17 – błąd medyczny, braki w dokumentacji medycznej	172
2.19. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 16.06.2016 r., V ACa 723/15 – błąd diagnostyczny, prawa pacjenta, zadośćuczynienie pieniężne	177

Rozdział 3

Związek przyczynowy	183
3.1. Uwagi wprowadzające	183
3.2. Odesłanie	185
3.3. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 13.06.2000 r., V CKN 34/00 – prawdopodobieństwo związku przyczynowego w razie zakażenia pacjenta w szpitalu	186
3.4. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 29.09.2014 r., I ACa 233/14 – dowód związku przyczynowego, domniemania faktyczne	191

Rozdział 4

Ciężar dowodu	197
4.1. Uwagi wprowadzające	197
4.2. Odesłanie	199
4.3. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 19.08.2015 r., I ACa 286/15 – ciężar dowodu związku przyczynowego i winy personelu medycznego	200

Rozdział 5

Zgoda pacjenta na zabiegi medyczne. Obowiązek informacji	209
5.1. Uwagi wprowadzające	210
5.2. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 31.03.2006 r., I ACa 973/05 – zabieg medyczny wykonany zgodnie z zasadami wiedzy, ale bez zgody pacjenta	213
5.3. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 14.04.2011 r., I ACa 130/11 – odpowiedzialność szpitala za dokonanie operacji w zakresie nieobjętym zgodą pacjenta	216
5.4. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 12.10.2007 r., I ACa 920/07 – zakres zgody pacjenta – niedołożenie należytej staranności przez lekarza	220
5.5. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 3.12.2009 r., II CSK 337/09 – obowiązek informacji o ryzyku i rzadkich skutkach zabiegu operacyjnego	224
5.6. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 7.11.2008 r., II CSK 259/08 – informacja o ryzyku w przypadku zaniechania zabiegu medycznego i świadoma odmowa poddania się leczeniu	229
5.7. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 11.03.2008 r., I ACa 846/07 – „uświadomiona” zgoda pacjenta	233
5.8. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 23.11.2007 r., IV CSK 240/07 – obowiązek informacji w związku z odmową pacjenta poddania się leczeniu lub badaniu	239
5.9. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 26.04.2007 r., II CSK 2/07 – obowiązek udzielenia pacjentowi informacji a brak konieczności wskazania wszystkich możliwych skutków leczenia	243
5.10. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 29.09.2005 r., I ACa 236/05 – zakres udzielanych pacjentowi informacji	247
5.11. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 11.04.2006 r., I CSK 191/05 – niezachowanie pisemnej formy oświadczenia pacjenta wyrażającego zgodę na zabieg operacyjny	251
5.12. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 17.12.2004 r., II CK 303/04 – ciężar dowodu wykonania ustawowego obowiązku udzielenia pacjentowi informacji	256
5.13. Glosa do wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z 30.12.2003 r., I C 110/02 – informacja o skutkach zabiegu operacyjnego	262

5.14. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 2.10.2003 r., I ACa 368/03 – niepoinformowanie pacjenta przez lekarzy o sposobie przeprowadzenia zabiegu	265
5.15. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 28.08.1973 r., I CR 441/73 – informowanie pacjenta o mogących wystąpić komplikacjach a ryzyko odmowy wyrażenia zgody na dokonanie zabiegu	268
5.16. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 14.11.1972 r., I CR 463/72 – informacja o możliwościach w zakresie leczenia zachowawczego i operacyjnego	274
5.17. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 29.12.1969 r., II CR 551/69 – przekroczenie zakresu zgody na zabieg udzielonej przez pacjenta ...	278
5.18. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 13.07.2011 r., I ACa 57/11 – zakres zgody pacjenta na interwencję medyczną i ryzyko zabiegu	286
5.19. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 2.08.2012 r., I ACa 443/12 – brak „poinformowanej” zgody pacjenta na zabieg operacyjny – zadośćuczynienie za naruszenie praw pacjenta	291
5.20. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 28.11.2012 r., V ACa 826/12 – zakres obowiązku informacji o ryzyku i skutkach zabiegu medycznego	296
5.21. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 18.09.2013 r., I ACa 355/13 – obowiązek lekarza poinformowania pacjenta o alternatywnych metodach diagnostyki i leczenia	302
5.22. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 16.03.2017 r., I ACa 621/17 – zgoda na zabieg operacyjny, ryzyko niepowodzenia zabiegu	307
5.23. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 11.08.2016 r., I ACa 300/16 – prawo pacjenta do informacji medycznej	313

Rozdział 6

Zabiegi oczywiście zbędne. Nieważność zgody pacjenta	319
6.1. Uwagi wprowadzające	319
6.2. Glosa do wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z 12.12.2003 r., II C 911/01/5 – zabieg operacyjny oczywiście zbędny	321
6.3. Glosa do wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z 19.07.1999 r., I C 1150/98 – dokonanie zabiegu operacyjnego mimo braku wskazań medycznych	324
6.4. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 16.01.2013 r., I ACa 692/12 – dokonanie oczywiście zbędnej operacji resekcji zdrowego organu na skutek błędu diagnostycznego	328

Rozdział 7

Problem transfuzji krwi u Świadców Jehowy	332
7.1. Uwagi wprowadzające	332

7.2. Glosa do wyroku Cour Administrative d'Appel de Paris z 9.06.1998 r., D.1999. J. 277 – obowiązek lekarza poszanowania woli chorego a ochrona życia i zdrowia	334
7.3. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Aix-en-Provence z 21.12.2006 r., D. 2007, n° 26 – opóźnione podjęcie interwencji ratującej życie a respektowanie woli pacjenta	338

Rozdział 8

Odpowiedzialność szpitala (lekarza) za zakażenia	342
8.1. Uwagi wprowadzające	343
8.2. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 9.05.2002 r., ACa 221/02 – obowiązek szczegółowego powiadomienia pacjenta i członków jego najbliższej rodziny o konsekwencjach nosicielstwa wirusa choroby zakaźnej	345
8.3. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 9.02.2000 r., I ACa 69/00 – dowód <i>prima facie</i> w „procesach lekarskich”	349
8.4. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 28.04.1998 r., I ACa 308/98 – dowody w procesie o zakażenie pacjenta chorobą zakaźną	353
8.5. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 26.06.1992 r., ACr 254/92 – odpowiedzialność zakładu leczniczego za zakażenie wirusem HIV	356
8.6. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 30.10.2015 r., I ACa 189/15 – odpowiedzialność szpitala za zakażenia bakteryjne podczas porodu	360

Rozdział 9

Pozostawienie ciał obcych w polu operacyjnym	366
9.1. Uwagi wprowadzające	366
9.2. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 16.12.2003 r., I ACa 573/03 – pozostawienie po operacji w zaszytej ranie ciała obcego	368
9.3. Glosa do wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 20.09.1999 r., I C 708/96 – pozostawienie podczas operacji ciała obcego w organizmie pacjenta	371
9.4. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 25.02.1972 r., II CR 610/71 – pozostawienie podczas operacji ciała obcego w organizmie pacjenta ...	374
9.5. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 15.02.2017 r., I ACa 1326/16 – pozostawienie w polu operacyjnym pacjenta chusty chirurgicznej, błąd medyczny, niedbalstwo	378

Rozdział 10

Odpowiedzialność za użycie wadliwego sprzętu medycznego	384
10.1. Uwagi wprowadzające	384

- 10.2. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 11.05.1983 r., IV CR 118/83
– dopuszczenie do użycia niesprawnego sprzętu medycznego 386
- 10.3. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 17.12.2004 r., II CK 300/04
– odpowiedzialność sprzedawcy za wadliwy aparat ortopedyczny ... 389

Rozdział 11

- Postępowanie lecznicze wobec osób z zaburzeniami psychicznymi** 392
- 11.1. Uwagi wprowadzające 392
- 11.2. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 17.03.1977 r., I CR 70/77
– stosowanie elektrowstrząsów w zakładzie psychiatrycznym 394
- 11.3. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 18.03.2013 r.,
I ACa 852/12 – odpowiedzialność szpitala psychiatrycznego
za niezapewnienie pacjentom bezpieczeństwa pobytu 399

Rozdział 12

- Zabiegi chirurgii estetycznej** 406
- 12.1. Uwagi wprowadzające 406
- 12.2. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 5.09.1980 r., II CR 280/80
– obowiązek poinformowania pacjenta o ryzyku powikłań zabiegu
operacyjnego dla celów estetycznych 408
- 12.3. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 20.05.2016 r.,
II CSK 517/15 – odpowiedzialność NZOZ Chirurgii Plastycznej
i lekarza za szkody wyrządzone pacjentce przy operacji
powiększenia piersi 411
- 12.4. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 2.10.2014 r.,
I ACa 625/14 – ryzyko powikłań pooperacyjnych pacjentki
przy operacji powiększenia piersi 420

Rozdział 13

- Zabiegi sterylizacji** 427
- 13.1. Uwagi wprowadzające 427
- 13.2. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 19.02.2008 r.,
I ACa 34/08 – bezprawne podwiązanie jajowodów podczas operacji
cesarskiego cięcia 429

Rozdział 14

- Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez leki** 433
- 14.1. Uwagi wprowadzające 433
- 14.2. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 27.10.2004 r.,
I ACa 575/04 – zastosowanie niewłaściwego leku jako błąd w sztuce
lekarskiej 435
- 14.3. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 8.07.2016 r.,
I ACa 360/16 – odpowiedzialność szpitala za nieprawidłowe
stosowanie leku, blankietowe oświadczenie zgody na leczenie 438

Rozdział 15

Badania prenatalne i preimplantacyjne	445
15.1. Uwagi wprowadzające	445
15.2. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 12.06.2008 r., III CSK 16/08 – prawo kobiety do badań prenatalnych	448

Rozdział 16

Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przy porodzie	453
16.1. Uwagi wprowadzające	453
16.2. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 23.11.2011 r., I ACa 1124/11 – zaniechanie wykonania koniecznych badań u kobiety ciężarnej	456
16.3. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 24.03.2011 r., I CSK 389/10 – uszkodzenia płodu przy porodzie będące winą lekarzy, dziedziczenie roszczenia o zadośćuczynienie (art. 445 § 3 k.c.)	461
16.4. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 10.11.2009 r., I ACa 523/09 – niewłaściwy sposób przeprowadzenia porodu	467
16.5. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 21.02.2006 r., I ACa 69/06 – błędna ocena stanu płodu i opóźnienie porodu	472
16.6. Glosa do wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z 17.12.2003 r., II C 844/01/5 – wina szpitala i lekarza przy porodzie	476
16.7. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 10.01.2002 r., I ACa 576/01 – odpowiedzialność szpitala za błąd w sztuce lekarskiej przy porodzie	480
16.8. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 19.04.2000 r., I ACa 1146/99 – odpowiedzialność szpitala za szkody wynikające z zaniedbania intensywnego nadzoru medycznego	484
16.9. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 10.02.2010 r., V CSK 287/09 – szkoda wyrządzona dziecku przy porodzie – wina lekarza – stosowanie zarzuconej metody leczenia	487
16.10. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 8.01.2013 r., I ACa 624/12 – szkoda wyrządzona dziecku przy porodzie – ciąża bliźniacza	493
16.11. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 9.07.2015 r., I ACa 298/15 – odpowiedzialność szpitala za szkodę wyrządzoną przy porodzie	500
16.12. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 9.03.2016 r., I ACa 817/15 – szkoda wyrządzona przy porodzie	505

Rozdział 17

Roszczenia z tytułu <i>wrongful conception, wrongful birth, wrongful life</i> ...	511
17.1. Uwagi wprowadzające	512
17.2. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 6.05.2010 r., II CSK 580/09 – roszczenie odszkodowawcze przysługujące rodzicom upośledzonego dziecka	514

17.3. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 4.07.2008 r., I ACa 278/08 – prawo rodziców do podjęcia decyzji o przerwaniu ciąży w przypadku ciężkiego i nieodwracalnego uszkodzenia płodu, roszczenie odszkodowawcze rodziców	521
17.4. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 13.10.2005 r., IV CK 161/05 – dochodzenie przez rodziców roszczeń odszkodowawczych w przypadku urodzenia dziecka upośledzonego	526
17.5. Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 22.02.2006 r., III CZP 8/06 – odpowiedzialność za bezprawne uniemożliwienie dokonania zabiegu przerwania ciąży będącej następstwem gwałtu	532
17.6. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 21.11.2003 r., V CK 16/03 – odszkodowanie w razie bezprawnego uniemożliwienia dokonania zabiegu przerwania ciąży	536
17.7. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 12.05.2015 r., I ACa 204/15 – prawo do planowania rodziny, uprawnienie do legalnego przerwania ciąży	540

Rozdział 18

Zapłodnienie <i>post mortem</i>	546
18.1. Uwagi wprowadzające	546
18.2. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 29.07.2009 r., I ACa 308/09 – zapłodnienie <i>in vitro post mortem</i>	547

Rozdział 19

Wynagrodzenie szkody wyrządzonej przy leczeniu	552
19.1. Uwagi wprowadzające	553
19.2. Odesłanie	557
19.3. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 3.06.2011 r., III CSK 279/10 – wysokość zadośćuczynienia za doznaną krzywdę	558
19.4. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 7.10.2010 r., I ACa 896/10 – zakres doznanych krzywd jako podstawa do określenia wysokości zadośćuczynienia	564
19.5. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 17.06.2009 r., IV CSK 37/09 – zasądzenie renty na rzecz małoletniego z tytułu zwiększonych potrzeb	570
19.6. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 13.12.2007 r., I CSK 384/07 – prawo żądania wyłożenia z góry sumy potrzebnej na koszty leczenia poszkodowanego	575
19.7. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 21.11.2007 r., I ACa 617/07 – wina personelu medycznego, rozmiar zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, zachowanie lekarzy mające wpływ na poczucie krzywdy poszkodowanego	580
19.8. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 20.04.2006 r., IV CSK 99/05 – rozmiar krzywdy i jego wpływ na wysokość zadośćuczynienia	584

19.9. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 10.03.2006 r., IV CSK 80/05 – miarkowanie wysokości zadośćuczynienia, funkcja kompensacyjna zadośćuczynienia	589
19.10. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 29.09.2005 r., I ACa 510/05 – obowiązki lekarzy i personelu medycznego, kompensacyjna funkcja zadośćuczynienia	595
19.11. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 9.03.2001 r., I ACa 124/01 – wina lekarza, wpływ przestępczego działania lekarza na rozmiar krzywdy doznanej przez pacjenta	599
19.12. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 19.11.1969 r., II CR 294/69 – zarzut przyczynienia się pacjenta do powstania lub zwiększenia szkody	603
19.13. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 27.04.2012 r., V CSK 142/11 – zadośćuczynienie pieniężne za naruszenie praw pacjenta	608
19.14. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 9.03.2012 r., I CSK 281/11 – zadośćuczynienie pieniężne na rzecz rodziców dziecka, które urodziło się martwe (art. 446 § 4 k.c.)	613
19.15. Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 12.12.2013 r., III CZP 74/13 – dziedziczenie roszczenia o zadośćuczynienie za doznaną krzywdę osób najbliższych (art. 446 § 4 k.c.)	619
19.16. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 12.12.2007 r., I ACa 552/07 – zadośćuczynienie pieniężne za naruszenie praw pacjenta i prawo do informacji	624
19.17. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 16.04.2015 r., I CSK 434/14 – zadośćuczynienie na rzecz poszkodowanych w stanie wegetatywnym na skutek „śpiączki mózgowej”	629
19.18. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 10.03.2015 r., VI ACa 651/14 – zadośćuczynienie pieniężne za naruszenie praw pacjenta i prawo do informacji	640
19.19. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 9.12.2015 r., I ACa 1318/15 – zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę (art. 446 § 4 k.c.) i odszkodowanie z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej (art. 446 § 3 k.c.)	646
19.20. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 8.01.2016 r., I ACa 442/15 – zadośćuczynienie pieniężne na rzecz osób bliskich w razie uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia	652
19.21. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 29.09.2016 r., I ACa 455/16 – zadośćuczynienie pieniężne, renta z tytułu zwiększonych potrzeb	661
19.22. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 18.01.2016 r., VI ACa 1405/14 – zadośćuczynienie pieniężne na rzecz rodziców upośledzonego dziecka przy porodzie	667

Rozdział 20

Przedawnienie roszczeń	675
20.1. Uwagi wprowadzające	675
20.2. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 12.05.2011 r., III CSK 236/10 – ustalenie początku biegu przedawnienia	678
20.3. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 16.11.2005 r., V CK 349/05 – usprawiedliwiona zwłoka w wytoczeniu powództwa, zarzut nadużycia prawa (art. 5 k.c.)	682
20.4. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 21.05.2003 r., IV CKN 378/01 – bieg terminu przedawnienia	686

Rozdział 21

Odpowiedzialność Narodowego Funduszu Zdrowia	690
21.1. Uwagi wprowadzające	690
21.2. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 8.08.2007 r., I CSK 125/07 – obowiązek ponoszenia kosztów leczenia osób nieubezpieczonych przez NFZ	693
21.3. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 13.07.2005 r., I CK 18/05 – zapłata przez NFZ za pozaumowne i ponadlimitowe świadczenia zdrowotne	698

Rozdział 22

Dokumentacja medyczna	702
22.1. Uwagi wprowadzające	702
22.2. Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z 17.09.2013 r., II OSK 1539/13 – dostęp osoby bliskiej do dokumentacji medycznej zmarłego pacjenta	707

WSTĘP

W ostatnich kilkudziesięciu latach nastąpił w Polsce olbrzymi rozwój prawa medycznego. Dotychczasowe ustawodawstwo medyczne było przestarzałe (niektóre akty prawne pochodziły jeszcze sprzed II wojny światowej), niepełne i niedostosowane do standardów międzynarodowych i europejskich. Brak było także wielu unormowań, gdyż często prawo nie nadążało za medycyną. To powodowało stan niepewności prawnej, zarówno dla pacjentów, jak i dla lekarzy. Stworzenie nowego ustawodawstwa zasługuje na uznanie, choć ciągle nie ma niektórych regulacji prawnych, a część istniejących rozwiązań wymaga zmian i uzupełnień.

Nowe ustawodawstwo medyczne zwiększyło znacznie ochronę praw pacjenta zgodnie z konwencjami międzynarodowymi i deklaracjami praw pacjenta, rekomendacjami i rezolucjami Rady Europy i Parlamentu Europejskiego, a także wyrokami Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Stał się on podmiotem zabiegów medycznych, uzyskał prawo samodecydowania w sprawach własnego zdrowia i integralności jego osoby. Wielkie osiągnięcia ma także w tym przedmiocie judykatura, a w szczególności wyroki Sądu Najwyższego tworzące trwałą linię orzecznictwa. Zostały wydane liczne orzeczenia dotyczące: zgody pacjenta na zabieg medyczny, obowiązku lekarzy poinformowania pacjenta o ryzyku i skutkach zabiegu, błędów sztuki lekarskiej, winy lekarzy i szpitali, zakażeń szpitalnych, odpowiedzialności lekarzy i zakładów leczniczych za szkody wyrządzone przy leczeniu i za naruszenie praw pacjenta, związku przyczynowego i ciężaru dowodu w „procesach lekarskich”, odszkodowania i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, przedawnienia roszczeń, odpowiedzialności Narodowego Funduszu Zdrowia za pozaumowne i pozalimitowe świadczenia zdrowotne i wielu innych kwestii.

Doszły też nowe zagadnienia związane z rozwojem nauki i techniki medycznej, jak problem badań prenatalnych i preimplantacyjnych, roszczenia z tytułu *wrongful conception*, *wrongful birth*, *wrongful life*, zapłodnienie *in vitro*, zapłodnienie *post mortem*, zabiegi sterylizacji, które trafiają na wokandy sądowe.

Do znacznej części orzeczeń sądowych w sprawach medycznych napisałem glosy, które, choć publikowane w czasopismach prawniczych („Orzecznictwo Sądów Pol-

skich i Komisji Arbitrażowych”, „Orzecznictwo Sądów Polskich”, „Nowe Prawo”, „Przegląd Sądowy”, „Prawo i Medycyna”, „Przegląd Prawa Medycznego”, „Wiadomości Ubezpieczeniowe”) w różnym czasie, są na ogół nadal aktualne, mimo niekiedy zmienionych podstaw prawnych. W niniejszym opracowaniu zostały przedstawione tezy orzeczeń wraz z glosami (z uwagi na objętość opracowania pominięto uzasadnienia orzeczeń) i komentarzami wprowadzającymi. W czwartym wydaniu dokonano uzupełnienia literatury i komentarzy oraz dodano glosy do najnowszych orzeczeń sądowych.

Rozdział 1

PODSTAWY ODPOWIEDZIALNOŚCI CYWILNEJ LEKARZA I ZAKŁADU LECZNICZEGO

Literatura:

Bagińska E., *Principles of European Tort Law* – tłumaczenie na język polski [w:] *Principles of European Tort Law. Text and Commentary*, Wien–New York 2005; **Bagińska E.**, *Odpowiedzialność odszkodowawcza za wykonywanie władzy publicznej*, Warszawa 2006; **Bagińska E.**, *Umowy o udzielanie świadczeń zdrowotnych zawierane między NFZ a świadczeniodawcami* [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 9, *Prawo zobowiązań – umowy nienazwane*, red. W.J. Katner, Warszawa 2010; **Bagińska E.**, *The New Extra-Judicial Compensation System for Victims of Medical Malpractice and Accidents in Poland*, „*Journal of European Tort Law*” 2012/3/1; **Bagińska E.** (red.), *System Prawa Medycznego*, t. 5, *Odpowiedzialność prywatnoprawna*, Warszawa 2021; **Bączyk M.**, *Odpowiedzialność deliktowa lekarza i samodzielnego zakładu opieki zdrowotnej za szkodę wyrządzoną przy leczeniu – w najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego*, PS 2011/7–8; **Bączyk-Rozwadowska K.**, *Medical Malpractice and Compensation in Poland*, „*Chicago Kent Law Review*” 2011/86/3; **Bączyk-Rozwadowska K.**, *Odpowiedzialność cywilna za szkody wyrządzone przy leczeniu*, Toruń 2013; **Drozdowska M.**, *Cywilnoprawna ochrona praw pacjenta*, Warszawa 2007; **Hübner A., Drost H.**, *Ärztliches Haftpflichtrecht*, Berlin–Göttingen–Heidelberg 1955; **Karkowska D.**, *Prawa pacjenta*, Warszawa 2009; **Karkowska D.**, *Ustawa o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta. Komentarz*, Warszawa 2010; **Koch B.A.** (red.), *Medical Liability in Europe. A Comparison of Selected Jurisdictions*, Berlin–Boston 2011; **Mémeteau G.**, *Cours de droit médical*, Bordeaux 2006; **Nelson-Jones R., Burton F.**, *Medical Negligence Case Law*, London 1990, s. 12–13; **Nesterowicz M.**, *Ewolucja odpowiedzialności publicznego zakładu leczniczego za szkody wyrządzone przy leczeniu. Odpowiedzialność Kas Chorych i państwa*, PiM 1999/2 (vol. 1); **Nesterowicz M.**, *Odpowiedzialność cywilna za szkody wyrządzone przy leczeniu w prawie francuskim (według ustawy z 4.03.2002 r. o prawach pacjentów)*, PiM 2002/12; **Nesterowicz M.**, *Przemiany odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy leczeniu (od odpowiedzialności cywilnej do ubezpieczeniowej i gwarancyjnej)*, PiP 2002/3; **Nesterowicz M.**, *Szwedzki system ubezpieczenia na rzecz pacjentów*, PiM 2002/12; **Nesterowicz M.**, *Odpowiedzialność cywilna publicznego zakładu opieki zdrowotnej za wyrządzoną szkodę w świetle kodeksu cywilnego i art. 77 ust. 1 Konstytucji RP*, PiM 2004/2; **Nesterowicz M.**, *Odpowiedzialność cywilna zakładu opieki zdrowotnej za lekarza jako podwładnego*, PiP 2008/9; **Nesterowicz M.**, *Prawo wobec lekarza (od starożytności do czasów współczesnych)*, PiM 2010/3; **Nesterowicz M.**, *Umowy o świadczenie usług medycznych* [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 9,

Prawo zobowiązań – umowy nienazwane, red. W.J. Katner, Warszawa 2010; Nesterowicz M., „Procesy lekarskie” w orzecznictwie europejskim (w latach 2004–2008, wybrane zagadnienia), PiM 2011/1; Nesterowicz M., *Ewolucja odpowiedzialności cywilnej lekarza w prawie francuskim* [w:] *Księga pamiątkowa dla uczczenia pracy naukowej Prof. dr. hab. Bogusława Gawlika*, Warszawa 2012; Nesterowicz M., *Przegląd orzecznictwa europejskiego w sprawach medycznych (w latach 2009–2011 – wybrane orzeczenia)*, PS 2013/2; Nesterowicz M., *Prawo medyczne*, Toruń 2019; Nesterowicz M., Bagińska E., Exter A. den, *Medical Law Poland*, Haga–London–New York 2013; Nesterowicz M., Wałachowska M., *Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przy leczeniu w związku z nowym pozasądowym systemem kompensacji szkód medycznych* [w:] *Kompensacja szkód wynikłych ze zdarzeń medycznych. Problematyka cywilnoprawna i ubezpieczeniowa*, red. E. Kowalewski, Toruń 2011; Rembieliński A., *Odpowiedzialność cywilna za szkody wyrządzone przez podwładnego*, Warszawa 1971; Safjan M., *Prawo i medycyna*, Warszawa 1998; Sośniak M., *Cywilna odpowiedzialność lekarza*, Warszawa 1989; Śliwka M., *Prawa pacjenta w prawie polskim na tle prawnoporównawczym*, Toruń 2010; Śliwka M., *Wybrane czynniki determinujące działalność wojewódzkich komisji orzekających o zdarzeniach medycznych*, PiM 2012/3–4; Świdarska M., *Zgoda uprawnionego a postępowanie przed wojewódzkimi komisjami odszkodowawczymi* [w:] *Kompensacja szkód wynikłych ze zdarzeń medycznych. Problematyka cywilnoprawna i ubezpieczeniowa*, red. E. Kowalewski, Toruń 2011; Tourneau Ph. le, *Droit de la responsabilité et des contrats*, Paris 2008; Vansweevelt T., *La responsabilité civile du médecin et de l’hôpital*, Bruxelles 1996; Wałachowska M. [w:] *Ustawa o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta. Komentarz*, red. M. Nesterowicz, Warszawa 2009.

1.1. Uwagi wprowadzające

1. Lekarz i zakład leczniczy ponoszą odpowiedzialność cywilną za szkody wyrządzone pacjentowi, a w razie jego śmierci osobom bliskim (art. 444–449 k.c.) – na zasadzie winy. Odpowiedzialność ta może być deliktowa (art. 415 i n. k.c.) lub kontraktowa (art. 471 k.c.) w razie zawarcia umowy z pacjentem (np. przez lekarza wykonującego prywatną praktykę lub przez niepubliczny zakład leczniczy). W tym ostatnim przypadku dochodzi do zbiegu odpowiedzialności (art. 443 k.c.), gdyż szkoda na osobie (uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia, cierpienia fizyczne i krzywda moralna), będąca niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem zobowiązania, jest zawsze czynem niedozwolonym¹. Wszelkie klauzule wyłączające lub ograniczające odpowiedzialność lekarza (zakładu) za szkody na osobie pacjenta należy uznać za nieważne (art. 58 § 2 k.c.), a jeżeli zostały zawarte w umowie, to stanowią niedozwolone postanowienia (art. 385³ pkt 1 k.c.). Niedozwolonym jest również postanowienie, które wyłącza lub istotnie ogranicza odpowiedzialność wobec pacjenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy o leczenie (art. 385³ pkt 2 k.c.).

¹ Zob.: M. Nesterowicz, *Umowy o świadczenie usług medycznych* [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 9, *Prawo zobowiązań – umowy nienazwane*, red. W.J. Katner, Warszawa 2010, s. 360 i n.; M. Sośniak, *Cywilna odpowiedzialność lekarza*, Warszawa 1989, s. 7 i n. Co do odpowiedzialności lekarzy i zakładów leczniczych w krajach europejskich – zob. raporty w: *Medical Liability in Europe. A Comparison of Selected Jurisdictions*, ed. by B.A. Koch, Berlin–Boston 2011.

Przez całe dziesięciolecia, pod rządem Kodeksu zobowiązań, odpowiedzialność lekarza i zakładu była „podzielona”. Lekarz ponosił odpowiedzialność za winę w zakresie diagnozy i terapii (błędu sztuki lekarskiej), a zakład leczniczy tylko za „winę organizacyjną”. W zakresie leczenia lekarz nie był uważany za podwładnego zakładu². Dopiero w wyroku z 8.01.1965 r., II CR 2/65 (OSPİKA 1967/9, poz. 220, z głosem A. Szpunara, tamże, s. 417), Sąd Najwyższy odstąpił od tej linii orzecznictwa i przyjął pełną odpowiedzialność publicznego zakładu leczniczego za szkody wyrządzone przez lekarza, będącego wówczas funkcjonariuszem państwowym, przy wykonywaniu powierzonych mu czynności, a więc także wtedy, gdy szkoda była następstwem zawinionego błędu sztuki lekarskiej. Pogląd ten został ugruntowany w uchwale Sądu Najwyższego z 15.02.1971 r., III CZP 33/70 (OSNCP 1971/4, poz. 59), w sprawie odpowiedzialności Skarbu Państwa oraz państwowych osób prawnych za szkody wyrządzone przez funkcjonariuszy państwowych³.

Istotne zmiany systemu organizacyjnego i prawnego opieki zdrowotnej nastąpiły dnia 1.01.1999 r. Należące dotąd do Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego (gmin i powiatów) szpitale i przychodnie stały się z mocy ustawy z 31.08.1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (Dz.U. Nr 91, poz. 408 ze zm.; tekst jedn.: Dz.U. z 2007 r. Nr 14, poz. 89 ze zm.) samodzielными publicznymi zakładami opieki zdrowotnej, mającymi osobowość prawną poprzez wpis do rejestru sądowego. Skutkiem tego przestały być jednostkami budżetowymi, w procesach odszkodowawczych występują we własnym imieniu i same ponoszą odpowiedzialność za swoje zobowiązania za szkody wyrządzone pacjentom.

Kolejne zmiany nastąpiły dnia 1.09.2004 r. na skutek dostosowania art. 417–420² k.c. do art. 77 ust. 1 Konstytucji. Ponieważ publiczne zakłady opieki zdrowotnej nie wykonują, poza wyjątkami, funkcji władczych, a jedynie gospodarcze, to art. 417–417² k.c., dotyczące odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez organ władzy publicznej, nie mogą być do nich stosowane⁴. Skutkiem tego podstawą odpowiedzialności za szkody wyrządzone przy leczeniu są obecnie art. 415, 416, 429, 430 k.c., niezależnie od tego, czy pozwanym w procesie jest publiczny, czy niepubliczny zakład leczniczy (wyrok SA w Lublinie z 4.07.2013 r., I ACa 215/13, LEX nr 1342293; wyrok SA w Katowicach z 17.10.2013 r., I ACa 594/13, LEX nr 1391906).

² Co do rozwoju odpowiedzialności cywilnej lekarza i zakładu leczniczego – zob.: K. Bączyk-Rozwadowska, *Odpowiedzialność cywilna za szkody wyrządzone przy leczeniu*, Toruń 2013, s. 21 i n.; M. Nesterowicz, *Odpowiedzialność cywilna zakładu opieki zdrowotnej za lekarza jako podwładnego*, PiP 2008/9; M. Nesterowicz, *Prawo wobec lekarza (od starożytności do czasów współczesnych)*, PiM 2010/3; M. Nesterowicz, *Ewolucja odpowiedzialności cywilnej lekarza w prawie francuskim [w:] Księga Pamiątkowa dla uczczenia pracy naukowej Prof. dr. hab. Bogusława Gawlika*, Warszawa 2012.

³ Por.: K. Bączyk-Rozwadowska, *Odpowiedzialność cywilna...*, s. 61 i n.; M. Nesterowicz, *Prawo medyczne*, Toruń 2019, s. 454 i n.

⁴ Por.: E. Bagińska, *Odpowiedzialność odszkodowawcza za wykonywanie władzy publicznej*, Warszawa 2006, s. 276 i n.; M. Nesterowicz, *Prawo medyczne*, 2019, s. 486 i n.

Dalsze zmiany w systemie organizacyjnym zakładów leczniczych wprowadziła ustawa z 15.04.2011 r. o działalności leczniczej (Dz.U. z 2022 r. poz. 633 ze zm.), która stanowi, że działalność leczniczą mogą prowadzić podmioty lecznicze. Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej mogą dalej prowadzić działalność w tej formie⁵ bądź przekształcić się w spółki kapitałowe. Forma zakładu nie wpływa na wymienione wyżej podstawy odpowiedzialności za wyrządzone szkody przy leczeniu. Zakłady lecznicze (podmioty lecznicze) udzielają świadczeń zdrowotnych na podstawie umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia osobom ubezpieczonym w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego oraz innym osobom uprawnionym do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych z budżetu państwa (ustawa z 27.08.2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, Dz.U. z 2021 r. poz. 1285 ze zm.), umowy poza tym systemem, mającej charakter prywatny, a także gdy podmiot leczniczy działa na podstawie przymusu ustawowego, mając obowiązek natychmiastowego udzielenia świadczenia zdrowotnego osobie, która tego potrzebuje ze względu na zagrożenie życia lub zdrowia (art. 30 ustawy z 5.12.1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty, Dz.U. z 2021 r. poz. 790 ze zm.; art. 15 ustawy z 15.04.2011 r. o działalności leczniczej; art. 7 ustawy z 6.11.2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, Dz.U. z 2020 r. poz. 849 ze zm.)⁶.

2. Lekarze prowadzący praktykę w formie jednoosobowej działalności gospodarczej jako indywidualna praktyka lekarska bądź w formie spółki cywilnej, spółki jawnej albo spółki partnerskiej jako grupowa praktyka lekarska ponoszą odpowiedzialność za szkody wyrządzone pacjentom zgodnie z przepisami art. 415 i 471 k.c.⁷

Jeżeli są zatrudnieni w zakładzie leczniczym na podstawie umowy o pracę, to jako podwładnych chroni ich ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1320 ze zm.). W razie wyrządzenia szkody pacjentom ponoszą tylko odpowiedzialność pracowniczą, regresową, ograniczoną do wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia za pracę, chyba że wyrządzili szkodę umyślnie, wtedy regres jest pełny, natomiast odpowiedzialność cywilną ponosi zakład leczniczy (art. 120 k.p.)⁸. Jeżeli natomiast lekarz jest zatrudniony w zakładzie leczniczym na podstawie zamówienia, to świadczy tam usługi lecznicze jako przedsiębiorca. Wówczas odpowiedzialność

---

⁵ Gdy chodzi o odpowiedzialność organu założycielskiego za zobowiązania zakładu opieki zdrowotnej – zob.: R. Trzaskowski, *Odpowiedzialność podmiotu tworzącego samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej za zaniechanie stosownych działań w związku z ujemnym wynikiem finansowym zakładu*, Pal. 2011/11–12, s. 104 i n.; wyrok SN z 29.10.2003 r., III CK 134/02, OSP 2005/4, poz. 55, z głosem M. Nesterowicza, tamże, s. 231.

⁶ Zob.: M. Nesterowicz, *Prawo medyczne*, 2019, s. 41 i n.; M. Nesterowicz, *Umowy...*, s. 360 i n.; E. Bagińska, *Umowy o udzielanie świadczeń zdrowotnych zawierane między NFZ a świadczeniodawcami [w:] System Prawa Prywatnego*, t. 9, s. 373 i n.; D. Karkowska, *Prawa pacjenta*, Warszawa 2009, s. 226 i n.

⁷ Zob. M. Nesterowicz, *Prawo medyczne*, 2019, s. 88 i n.

⁸ M. Nesterowicz, *Prawo medyczne*, 2019, s. 159 i n.; M. Nesterowicz, *Odpowiedzialność cywilna zakładu opieki zdrowotnej za lekarza jako podwładnego*, PiP 2008/9.

cywilną za szkodę wyrządzoną przy udzielaniu świadczeń w zakresie udzielonego zamówienia ponoszą solidarnie udzielający zamówienia (zakład leczniczy) i przyjmujący zamówienie (lekarz), niezależnie od tego, czy zakład leczniczy jest publiczny, czy niepubliczny (art. 27 ust. 7 ustawy o działalności leczniczej).

Jeżeli lekarz przyjmuje w publicznym zakładzie leczniczym swoich „prywatnych” pacjentów, to zakład nie jest legitymowany biernie w procesach odszkodowawczych (wyrok SN z 11.10.2007 r., IV CSK 174/07, PiM 2010/4, z głosem M. Nesterowicza).

3. Zakłady lecznicze i lekarze mogą również odpowiadać za naruszenie praw pacjenta (np. za działanie bez „poinformowanej” zgody pacjenta, ujawnienie tajemnicy lekarskiej czy danych zawartych w dokumentacji medycznej; wyrok SA w Krakowie z 3.09.2015 r., I ACa 679/15, LEX nr 1927548). Artykuł 4 u.p.p. chroni godność, prywatność i autonomię pacjenta niezależnie od staranności i skuteczności zabiegu lekarskiego (wyrok SN z 29.05.2007 r., V CSK 76/07, OSNC 2008/7–8, poz. 91, z głosem M. Wałachowskiej, PS 2009/5, s. 103; wyrok SN z 3.12.2009 r., II CSK 337/09, PiM 2012/2, z głosem M. Nesterowicza). Zawinione naruszenie praw pacjenta nie wymaga dowodu szkody, a zadośćuczynienie pieniężne na podstawie art. 4 u.p.p. w zw. z art. 448 k.c. może być przyznane za sam fakt naruszenia, niezależnie od tego, czy w następstwie tego powstała szkoda (wyrok SA w Warszawie z 31.03.2006 r., I ACa 973/05, OSA 2008/1, poz. 2, s. 39, z głosem M. Nesterowicza, PiM 2010/2; wyrok SN z 14.10.2005 r., III CK 99/05, OSP 2008/6, poz. 68, z głosem M. Świdorskiej, tamże, s. 463; wyrok SN z 27.04.2012 r., V CSK 142/11, OSP 2013/6, poz. 61, z głosem M. Nesterowicza; wyrok SN z 22.09.2011 r., V CSK 401/10, PS 2012/11–12, s. 188 z głosem R. Tymińskiego; wyrok SN z 18.01.2013 r., IV CSK 431/12 – uzasadnienie, LEX nr 1275006; wyrok SA w Białymstoku z 15.04.2015 r., I ACa 816/14, LEX nr 1711377; wyrok SA w Warszawie z 10.03.2015 r., VI ACa 651/14, LEX nr 1677099; wyrok SA w Lublinie z 28.04.2015 r., I ACa 916/14, LEX nr 1711484; wyrok SA w Krakowie z 21.12.2015 r., I ACa 973/13, LEX nr 1999300)⁹.

4. Dnia 1.01.2012 r. został wprowadzony nowy pozasądowy system kompensacji szkód medycznych (ustawa z 28.04.2011 r. o zmianie ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta oraz ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, Dz.U. Nr 113, poz. 660). Dotyczy on tylko szkód wyrządzonych pacjentom w szpitalach w rozumieniu przepisów ustawy z 15.04.2011 r. o działalności leczniczej. System ten stosuje się do tzw. zdarzeń medycznych: zakażenia pacjenta biologicznym czynnikiem chorobotwórczym, uszkodzenia ciała lub rozstroju

---

⁹ Zob.: M. Wałachowska [w:] *Ustawa o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta. Komentarz*, red. M. Nesterowicz, Warszawa 2009, s. 11 i n.; M. Śliwka, *Prawa pacjenta w prawie polskim na tle prawnoporównawczym*, Toruń 2010, s. 378 i n.; D. Karkowska, *Ustawa o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 98 i n.

Książka prezentuje komentarze i glosy do orzeczeń sądowych odnoszących się do prawa medycznego. Zostały one ułożone tematycznie i ujęto je w rozdziały poświęcone poszczególnym zagadnieniom. Poruszane zagadnienia dotyczą m.in:

- podstaw prawnych odpowiedzialności lekarza i zakładu leczniczego;
- winy lekarza i błędów w sztuce lekarskiej;
- ciężaru dowodu w „procesach lekarskich”;
- obowiązku informowania pacjenta i zgody na zabieg medyczny;
- poszczególnych przypadków odpowiedzialności szpitala i lekarza za wyrządzone pacjentowi szkody;
- dokumentacji medycznej;
- odszkodowania i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę;
- roszczeń z tytułu *wrongful conception*, *wrongful birth*, *wrongful life*;
- przedawnienia roszczeń;
- odpowiedzialności Narodowego Funduszu Zdrowia.

Publikacja jest przeznaczona dla adwokatów, radców prawnych, sędziów, aplikantów zawodów prawniczych, lekarzy. Zainteresuje studentów prawa i kierunków medycznych.

Mirosław Nesterowicz – profesor zwyczajny doktor habilitowany nauk prawnych; wykładowca na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu; specjalista z zakresu prawa cywilnego i medycznego; autor wielu publikacji z tych dziedzin, a także z prawa turystycznego.

9788382864335 W04P01

ISBN 978-83-8286-433-5

9 788382 864335

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

Kup e-book i czytaj
w aplikacji Smarteca